

Het Grote Vindingrijkboek

HET GROTE

VINDINGRIJK

BOEK

David van der Kooij
met een voorwoord van Jelle Jolles

©2013 Denken Om Een Hoekje, Amstelveen.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, het zij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veeelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot Stichting Pro (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

Met betrekking tot sommige teksten en/of illustratiemateriaal is het de auteur, ondanks zorgvuldige inspanningen daartoe, niet gelukt eventuele rechthebbende(n) te achterhalen. Mocht u van mening zijn (auteurs)rechten te kunnen doen gelden op teksten en/of illustratiemateriaal in deze uitgave dan verzoeken wij u contact op te nemen met de auteur.

NUR 190

ISBN 978 94 619 3873 2

Eerste druk 2013

Redactie: Redactie bureau Marita Weener

Ontwerp en vormgeving: Denken om een hoekje

Illustraties: Denken om een hoekje

Druk: Edupub.nl

Uitgever: Sabine Kokee, Leuker.nu

Op <http://vindingrijk.wordpress.com/> kunt u gratis extra materiaal behorende bij dit boek downloaden.

voor Ellen en Guido

"Nothing happens unless first a dream"
C. Sandberg

INHOUD

INHOUD	iv
Thematische inhoudsopgave	v
VOORWOORD	vi
WAT HEEFT DIT TE BETEKENEN?	1
Lesidee	
CREATIVITEITSUITVAL.....	5
CREATIVITEIT KUN JE LEREN	7
CREATIEVE ONTWIKKELING	8
NIEUWSGIERIG EN VRAGEND	13
POEREN EN ROEREN	14
Lesideeën	
HOE ZIT DAT? GROTE VRAGEN	22
ONTDEK IETS!	25
CONTINENTEN OP DRIFT	36
VERBINDINGEN MAKEN	29
UIT DE DENKGEUL	30
Lesideeën	
WILLY WORTEL ALARM!	37
DE OVERGEENKOMST.....	38
DE BOOM DER NIEUWSGIERIGHEID	40
VERNIEUWEND EN AVONTUURLIJK	43
DE GLAZEN BRUG	44
Lesideeën	
SHIT HAPPENS	52
TURN A DIFFERENT CORNER	53
EVEN CARSPOTTEN.....	54
AUTONOMIE, BETROKKENHEID EN EIGENAARSCHAP	57
IK ZIE...	58
Lesideeën	
WAAR EEN WIL IS.....	65
SUPERKLUNS!	67
MIJN ANDERE JIJ!.....	68

OVER KENNIS, METEN EN DENKEN	71
ODE AAN DE KENNIS	72
CREATIVITEIT METEN?	75
OM REKENING MEE TE HOUDEN	78
CREATIEF DENKEN BESTAAT NIET	82
HOOGGEACHT PUBLIEK!	85
KIEM, CREATIVITEIT ONTDEKKEN.....	86
MARJA & MOES	88
CENTRAL BUREAU OF EXPLORATION	90
HET IDEEËNTOESTEL	91
HET LIJNEN-LABORATORIUM.....	94
DANKWOORD	97
TURBOLESSEN	20, 35, 50, 69, 81
LIEFJE	4, 23, 27, 41, 55, 74, 83

Leeswijzer

ROOD	De kop en de staart van het boek.
GROEN	De kern, <i>creativiteit kun je leren</i> en vier thema's rondom het leerklimaat voor creativiteit.
GEEL	Aspecten van ieder thema dieper uitgewerkt voor de onderwijspraktijk.
LICHT	Lesideeën waarmee ieder thema kan worden neergezet in de onderwijspraktijk.
BLAUW	
DONKER	Verdiepende en aanvullende onderwerpen.
BLAUW	
ORANJE	Voorbeelden uit mijn eigen praktijk.
PAARS	Korte, krachtige lesideeën en cartoons van <i>Liefje</i> .

Thematische inhoudsopgave

VOORWOORD p. vi			
WAT HEEFT DIT TE BETEKENEN? p. 1			
	LESIDEE p. 5		
CREATIVITEIT KUN JE LEREN p. 7			
	LESIDEEËN p. 22		
CREATIEVE ONTWIKKELING p. 8			
NIEUWSGIERIG EN VRAGEND p. 13			
	LESIDEEËN p. 37		
POEREN EN ROEREN p. 14			
VERBINDINGEN MAKEN p. 29			
	LESIDEEËN p. 52		
UIT DE DENKGEUL p. 30			
VERNIEUWEND EN AVONTUURLIJK p. 43			
	LESIDEEËN p. 65		
DE GLAZEN BRUG p. 44			
AUTONOMIE, BETROKKENHEID EN EIGENAARSCHAP p. 57			
IK ZIE... p. 58			
<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <div style="border: 1px solid blue; border-radius: 15px; padding: 10px; margin-bottom: 10px;"> <p style="text-align: center;">OVER KENNIS, METEN EN DENKEN p. 71</p> <p>ODE AAN DE KENNIS72</p> <p>CREATIVITEIT METEN?75</p> <p>OM REKENING MEE TE HOUDEN78</p> <p>CREATIEF DENKEN BESTAAT NIET82</p> </div> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <div style="border: 1px solid orange; border-radius: 15px; padding: 10px;"> <p style="text-align: center;">HOOGGEACHT PUBLIEK! p. 85</p> <p>KIEM, CREATIVITEIT ONTDEKKEN..... 86</p> <p>MARJA & MOES 88</p> <p>CENTRAL BUREAU OF EXPLORATION 90</p> <p>HET IDEEËNTOESTEL 91</p> <p>HET LIJNEN-LABORATORIUM..... 94</p> </div> </td> </tr> </table>		<div style="border: 1px solid blue; border-radius: 15px; padding: 10px; margin-bottom: 10px;"> <p style="text-align: center;">OVER KENNIS, METEN EN DENKEN p. 71</p> <p>ODE AAN DE KENNIS72</p> <p>CREATIVITEIT METEN?75</p> <p>OM REKENING MEE TE HOUDEN78</p> <p>CREATIEF DENKEN BESTAAT NIET82</p> </div>	<div style="border: 1px solid orange; border-radius: 15px; padding: 10px;"> <p style="text-align: center;">HOOGGEACHT PUBLIEK! p. 85</p> <p>KIEM, CREATIVITEIT ONTDEKKEN..... 86</p> <p>MARJA & MOES 88</p> <p>CENTRAL BUREAU OF EXPLORATION 90</p> <p>HET IDEEËNTOESTEL 91</p> <p>HET LIJNEN-LABORATORIUM..... 94</p> </div>
<div style="border: 1px solid blue; border-radius: 15px; padding: 10px; margin-bottom: 10px;"> <p style="text-align: center;">OVER KENNIS, METEN EN DENKEN p. 71</p> <p>ODE AAN DE KENNIS72</p> <p>CREATIVITEIT METEN?75</p> <p>OM REKENING MEE TE HOUDEN78</p> <p>CREATIEF DENKEN BESTAAT NIET82</p> </div>	<div style="border: 1px solid orange; border-radius: 15px; padding: 10px;"> <p style="text-align: center;">HOOGGEACHT PUBLIEK! p. 85</p> <p>KIEM, CREATIVITEIT ONTDEKKEN..... 86</p> <p>MARJA & MOES 88</p> <p>CENTRAL BUREAU OF EXPLORATION 90</p> <p>HET IDEEËNTOESTEL 91</p> <p>HET LIJNEN-LABORATORIUM..... 94</p> </div>		
LIEFJE pp. 4, 23, 27, 41, 55, 74, 83 & TURBOLESSEN pp. 20, 35, 50, 69, 81			
DANKWOORD p. 97			

VOORWOORD

‘De mens is een informatieverwerkend systeem dat zich aanpast aan veranderende omstandigheden’, zegt de cognitieve wetenschap.

De mens is geprogrammeerd om aandacht te geven aan nieuwe prikkels. Die kunnen immers van groot belang zijn voor onze overleving. Dat was in het stenen tijdperk al zo, en zo is het nog steeds. Iets nieuws kan namelijk betekenen ‘gevaar!’ maar ook ‘wow, leuk!’ of ‘hee, dat is lekker’. Het kind leert de routes door het oerwoud van nieuwe prikkels dat de omgeving hem presenteert en krijgt ervaring in het omgaan met die prikkels. Omdat kennis over de omgeving niet in onze biologie zit ingebakken moet ze worden verworven via de zintuigen. Ze wordt vastgelegd in ons brein door de ontwikkeling van de persoonlijke beleving (‘yesss’, ‘cool’ of ‘bah’) en door oefenen. Kind en jeugdige leren handelen en ondervinden welke acties tot een prettig dan wel onprettig gevoel leiden en passen het gedrag daarop aan. En het zijn ouders, leerkrachten, de sportcoach, oma en de buurt die de voorwaarden scheppen voor de ontwikkeling van het kind en diens informatieverwerking.

Het kind leert om *vindingrijk* te worden.

Het Grote Vindingrijkboek van David van der Kooij gaat over creativiteit en handelt eigenlijk over de rol die creativiteit kan spelen in de *persoonlijke groei* van kind en jeugdige en de ontwikkeling van diens talenten.

Het kind dat creatief kan omgaan met mogelijkheden die de omgeving hem biedt, heeft een betere uitgangspositie om zich een goede plek te verwerven in *de wereld van straks*. ‘Creativiteit’ staat namelijk voor het leggen van verbanden tussen zaken die niet direct met elkaar te maken lijken te hebben; het staat voor verwondering en inspiratie en gaat over het stellen van vragen: ‘Hè? Hoe zit dat?’, ‘Hoe werkt dat? Waar gaat

dat heen?’. In de wereld van straks zijn oplossingen nodig op vragen die we momenteel nog niet eens kunnen stellen. En we moeten straks ook dingen kunnen – de ‘vaardigheden van de 21e eeuw’ – waarvan we ons nog niet eens een voorstelling kunnen maken...

De wetenschapper is vindingrijk en ontdekt verklarende mechanismen. Zo waren Darwin en Newton creatief met hun grensverleggende theorieën die gebaseerd waren op nauwkeurige observaties en nieuwgelegde verbanden. Net zo vindingrijk waren ontdekkingsreizigers zoals Vasco da Gama of Von Humboldt die exploreerden en geheel nieuwe werelden hebben ontdekt. Zo ook geldt het voor visionaire ondernemers zoals Steve Jobs of Edison die nieuw producten ontwikkelden en nieuwe markten hebben aangeboord. Bij creativiteit gaat het om het herkennen van verrassende mogelijkheden die nieuwe prikkels of nieuwe situaties met zich meebrengen. Ook gaat het om het herkennen van de nieuwwaarde van zaken die eigenlijk al bekend zijn; Picasso en Andy Warhol – en vele kunstenaars met hen – hebben creatieve grenzen verlegd door bestaande producten of technieken *nét* iets anders te hanteren.

Het boek van Van der Kooij gaat over de achtergronden van creativiteit en is waardevol omdat het concrete technieken suggereert die leerkrachten en opvoeders kunnen gebruiken om het creatief denken en handelen bij kind en jeugdige te stimuleren.

Als een verband wordt gezien tussen twee prikkels die eigenlijk niets met elkaar te maken hebben, dan gaat het om creativiteit. Als een eerdere ervaring wordt gebruikt om een geheel nieuwe oplossing te vinden voor een probleem, dan is dat creatief. Als een nieuwe gedachte zich aan je opdringt – letterlijk een ‘denk-beeld’ – die een vernieuwende aanpak mogelijk maakt, dan gaat het om creativiteit. En hetzelfde geldt voor een handeling, voor een actie, voor een product dat je kunt beetpakken en dat tot nu toe niet bestond.

Een vindingrijk persoon is creatief, en vaardig in het vinden van geheel nieuwe routes buiten bestaande wegen. Hij doorloopt deze routes door denken – door het zich voorstellen – en geeft er vorm aan via het handelen: door iets te maken, door het te vertellen, door het op te schrijven of op andere manieren te verbeelden. De creatieve persoon is daarom goed toegerust om zich staande te houden in een veranderende wereld en zich daarin de best mogelijke plek te verwerven. Creativiteit staat voor een vaardigheid, voor iets wat je kunt ontwikkelen en dat door ervaring sterker kan worden. Dat kan geleerd worden, en de leerkracht, de ouder, de coach zijn de motor voor dit leerproces.

Het mooie gebruiksboek van David van der Kooij gaat over het kind, de jeugdige en creativiteit. Maar het gaat misschien nog meer over de creatieve leerkracht en de creatieve leerkracht in opleiding. Zij hebben nu en straks immers een sleutelrol in de creatieve ontwikkeling van de leerling. Zij zijn zich daar bewust van en handelen ernaar. De leerkracht weet dat er grote verschillen zijn in de individuele ontwikkeling van leerlingen en is in staat om het talent in ieder kind te herkennen en de talentontwikkeling te stimuleren. Ook de creatieve ouder zal zich heel goed kunnen vinden in dit boek.

Creativiteit gaat over zoveel méér dan knutselen, kunst en cultuur. Het gaat over verbeelden en nieuwsgierigheid; over inspiratie en talent. Het gaat ook over spelen: over spelen met ideeën, spelen met mogelijkheden en met de vraag 'Wat... als?'. Het gaat over de ontwikkeling van ons denken en over het verleggen van grenzen. En het gaat ook over lol: nieuwe prikkels en

het vinden van nieuwe verbanden zijn gewoon leuk en heel bevredigend. Zo ga ik ervan uit dat heel veel lezers dit nieuwe boek van David van der Kooij niet alleen handig en inspirerend vinden om te gebruiken in hun contact met kinderen en jeugdigen, maar ook grenzen verleggend en... het is 'gewoon, leuk'!

Amsterdam, 6 september 2013

Jelle Jolles

KIJK- & LEESTIP

Breinblog en artikelen van
Jelle Jolles.
bit.ly/dmlpya

Gevonden op 9 september 2013

Jelle Jolles is universiteitshoogleraar Neuropsychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, directeur van het Centrum Brein & Leren en auteur van onder andere het boek Ellis en het verbreinen: over hersenen, gedrag & educatie uit 2011 (ISBN 9789075579536). Zie www.jellejolles.nl en www.hersenenleren.nl

WAT HEEFT DIT TE BETEKENEN?

In het eerste lesidee dat ik op de weblog Vindingrijk plaatste, staat het volgende vraagstuk centraal: Wat zou er gebeuren als we van het ene op het andere moment onze creativiteit zouden verliezen?

Niet alleen dat we geen bijzondere schilderijen of muziek meer zouden kunnen maken, maar ook – juist ook – dat we geen energiezuinige auto's meer kunnen verzinnen of niet weten wat we moeten doen als we met twee lekke banden staan. Ik beloof je, dat als we onze creativiteit plotsklaps zouden verliezen, het hele kaartenhuis binnen de kortste keren in zal storten. In het beste geval komt alles tot stilstand. En stilstand is... Je vindt het lesidee *Creativiteitsuitval* na deze inleiding.

Creativiteit is een unieke capaciteit van de mens, we hebben het in een mate waaraan chimpansees of gorilla's in de verste verte niet kunnen tippen. Ieder mens wordt geboren met de potentie om creatief te zijn. Maar deze mogelijkheid omzetten in creatieve actie en resultaat, dat is een ander verhaal. Weinig mensen benutten hun creatieve mogelijkheden ten volle. We besteden naar mijn idee te weinig aandacht aan de ontwikkeling van creativiteit in opvoeding en onderwijs. Het lijkt wel of creativiteit zo vanzelfsprekend is, zo van de mens, dat we vergeten om er bij stil te staan. Op school houdt het vaak op bij expressievakken; tekenen, handvaardigheid en drama. Belangrijk, maar er is zoveel meer, creativiteit gaat voor alles uit.

Het antwoord

Op school worden we vooral getraind om logisch na te denken en dat ene juiste antwoord te vinden. Ik zeg niet dat dit niet belangrijk is. Deze manier van denken is nodig voor het behouden en zeker stellen van wat we hebben. Zekerheden staan meer en meer onder

druk. De enige zekerheid lijkt wel te zijn dat er meer en meer onzeker wordt. Dit wordt vaak als bedreigend ervaren en kan verlamdend werken op ons doen en laten. We grijpen telkens terug op wat we al weten en kunnen. Dat helpt een keer, of twee keer, maar de onzekerheid komt terug. Creativiteit maakt het mogelijk om die onzekerheden te overwinnen en in beweging te blijven. Onverwachte omstandigheden stellen ons voor een uitdaging in plaats van voor een probleem. Door kansen te creëren snijden we onverwachte en lastige situaties de pas af. De creativiteit die we hierbij ontwikkelen en gebruiken maakt ons flexibel en geeft ons vertrouwen; dat lossen we op!

vindingrijk

Creatief D

Home About Contact FAQ Galerij Lezen Liefje Materialen Turbo-less

← Creativiteits-uitval

Wat heeft dit te betekenen?

Posted on 13/01/2011

Dit is een kersverse **blog over onderwijs en creativiteit**. Voornamelijk gericht op de midden- en bovenbouw van het PO en voor ouders met kind(ren) in de basisschoolleeftijd. Volop praktische tips en wetenswaardigheden over creatief denken, hoe zij elkaar versterken en hoe creatief denken vandaag nog een plekje in het lesprogramma kan krijgen.

Geen ingewikkelde beschouwingen, wel **boordevol lestips** die je helpen om...

vindingrijk.wordpress.com – boordevol creatief denken